

O V R E I I
INAINTEA ADUNARII

SI EMANCIPATIUNEA LOR.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA NATIONALE

Calea Germană, Hanulă Ghermany No. 2.

1866.

OVREII
INAINTEA ADUNARII
ȘI
EMANCIPATIUNEA LOR.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘI
TYPOGRAPHIA NAȚIONALĂ
Calea Germană, Hanu Ghermany Nr. 2.
1 8 6 6

OVREII ÎNAINTEA ADUNARII

și

EMANCIPAȚIA LORŪ.

Câte-va explicații publicului asupra acestei mici scrieri ală cărui scop este de a combate în numele adevărului și ală dreptății exagerațiile și errorile făcute într'adins spre a arunca spaîma în spiritele Românilor pentru ceea ce privesce emanciparea Ovreurilor și drepturile politice ce ar trebui a li se accorda.

De câte ori împrejurările, progresul ideilor saū simțimîntul justiției pun la ordinea dillii acéstă chestiune, nimeni nu pôte nega propaganda perniciosă de urră și incriminații ce se facee în contra Ovreurilor prin broșure, prin jurnale, prin tot felul de vorbe, și acum în urmă prin numerósse petiții împrăstiate în tótă țerra.

Într'adevăr, un comitet național întocmit la Iassi și în care sunt unele persóne care aū jurat inimiție de mórte Ovreurilor numai pentru că sunt Ovrei, aū cređut a face un act de patriotism, de naționalitate, de justiție și de bine-facere pentru țerră, alcătuind o petiție către onorabila Adunare în numerósse exemplare, și prin care fac pe bunii locuitori români a cere nu numai să nu se accorde Ovreurilor nici unul din drepturile politice și comunale, dar să li se răpescă și acellea puține și

restrînse de care se bucură astă-zi, oprindu' de la orî ce comerț, de la orî ce industrie, de la orî ce întreprindere prin care ei caută a'și câștiga hrana de tóte zilele.

Acéstă petiție n'a fost de ajuns spre a împăca urra de care sunt dominați și împinși autorii săi. Tóte patimele populațiunii din Moldova au fost lingușite și excitate pentru a alerga la măsuri extreme și barbare în contra Ovreilor. Fără înțelepciunea și energia guvernului, devotat ordinii publice de la care atěrnă fericirea țerei, am fi avut a deplânge scene înfiorátore de macellu de care ar fi profitat inimizii țerei găsind în_elle un pretext de invasiune.

În fața acestor petiții și felurite propagande pline de urră, am socotit că este drept, când Aduuarea se ocupă a regula sórtea Ovreilor, se dicem câte-va cuvinte în acéstă cestiune în care numai justiția trebue se vorbescă și să hotărască.

În momentul póte când va eși de sub typar acéstă mică broșură, Adunarea va intra în desbat-terea publică a Constituțiunii meniă a întemeia și garanta în România libertățile publice, drepturile celle mari și imprescriptibile alle omului. Lucrare mărėtă de la care atěrnă fericirea țerei și gloria neștėrsă a Adunării, după spiritul liberal de care va fi însuflată.

Cine nu scie astă-zi ce însemnėsă pentru o țer-ră o Constituțiune? Cine nu este încredințat că după mișcarea salutariă de la 11 Fevruarie, care s'a făcutu în numele libertății și pentru libertate, România nu póte avea, nu póte suferi o Consti-

tuțiune în care drepturile omului și libertățile publice se nu fie recunoscute și asigurate pentru toți locuitorii României. După actul memorabil de la 11 Fevruarie, după allegerea și dobândirea noului Domn Carol I, facerea unei asemenea Constituțiuni va face din popoul român unul dintre cei d'ânteiu popoli. Ochiî Europei civilisate sunt pironiți asupra noastră. Sollicitudinea cu care ne-a urmat și ne-a sprijinit pêne acum ne va fi pentru tot-d'una câștigată prin întocmirea liberală a Constituțiunii ce Adunarea este chieată a vota. Acéstă sollicitudine, care a contribuit cu putere la triumful causei noastre, ne impune datorii pe care nu trebuie a uita să le împlinim spre a nu ne attrage imputări meritate. Nicî un popol astă-đi nu se mai pôte isola, nu pôte a nu ține sémă de óre-care drepte cereri alle opiniunii generale care i se impun într'un chip inevitabil. Acésta devine și mai evident pentru popoul român în față cu opiniunea publică din Europa liberală care a fost în timpî din urmă unul din cei mai sinceri și puternici apărători ai drepturilor și interesselor noastre naționale. Existența noastră publică și asigurarea ei în viitor nu atêrnă într'atât de la puterea noastră proprie, pre cât de la sprijinul moral și influent allu opiniunii liberale din Franța mai cu sémă. Éccă ce trebuie să avem tot-d'una în vedere în tóte lucrările noastre. Ingratitudinea este unul din celle mai triste viçiuri pentru popoli ca și pentru individe. O națiune care nu scie a fi recunoscătoare bine-făcătorilor săi, are puține drepturi la vieță.

Una din cestiunile care deștéptă considerațiile de

mai sus, este cestiunea Ovreilor coprinsă în Constituția prezentată Adunării.

Cestiunea Ovreilor este de mai mult timp la ordinea zilei în România. Iubitorii de scandaluri, acei care ajută planurile viclene ale vrejmașilor țării, aruncând vrajba și ura între clasele societății, au stăruit înr'adins a da cestiunii Ovreilor nisce proporțiuni pe care în realitate nu le are. Toți Români cu simțimentul dreptății își adduc de sigur aminte câte grozăvii s'au scris și s'au împrăștiat în țerră în contra nefericiților Ovrei care au ajuns în pământul bine-cuvântat allu toleranței tradiționale, și în vécul de civilisație în care trăim, obiectul cellor mai înverșunate și mai calomniătore incriminații. Nu mai era critica unor superstiții supărătore, nu mai era condamnarea unor obiceiuri care nu mai sunt de sufferit în secolul nostru, nu mai era combatterea unor reelle care sunt tristele rezultate alle nesciinței în care nu sunt affundați numai Ovreii. Acésta nu ar fi fost nimic. Dar era propaganda urei cellei mai apprinse în contra Ovreilor, era ațâțarea cea mai culpabilă la persecuția lor prin tóte mijlócele, era îndemnul cellu mai evident la exterminarea lor. Dacă Români, cu bunul simț firesc cu care sunt înzestrați, n'ar fi ramas cu desăvêșire surđi la tóte excitările, dacă Români n'ar fi înțelles mai cu sémă scopul unor asemenea excitări și consecuențele la care cei răi vor să-î împingă, s'ar fi reînnoit póte, în mijloculú indignației generale a Europei, celle mai triste scene de măcellu din timpurile trecute de barbarie.

Evreii au fost infățişați de ómenii cabalei, de cântăreții despotismului, ca ómenii cei mai corupți,

născuți cu toate viciurile și condamnați de Dumnezeu, ei singuri între toți oamenii, a nu urma legea progresului omenirii, a nu se îmbunătăți nici odată. Călele mai simple noțiunii de istorie sunt nesocotite de acei care nu caută în scrierile lor contra Ovreilor de cât se învăluiesc adevărul, se insulte rațiunea, numai spre a isbuti se deștepte urră neîmpăcată asupra Ovreilor. Dacă a fost vorba de unele îmbunătățiri în sôrta actuală a Ovreilor, dacă a fost vorba de mijlocele necesare pentru instrucțiunea lor, dacă a fost vorba de ore care măsură de dreptate reclamată de îndatoririle la care sunt suppuși și pe care ei le împlinesc ca cei mai buni Români, s'a exagerat într'adins spre a se arunca spaîma între Români, că este vorba a se da tuturor Ovreilor din țerra românească și tuturor acelorora care vor alerga cu miele toate drepturile politice. Atunci, vai! și de trei ori vai României! strigă din adâncul rărunchilor inamicii dușmană ai Ovreilor. Atunci s'a dus naționalitatea română! Evreii se vor înmulți ca frunza și ca érba, vor cuprinde tot, vor cumpăra tot, fiind-că numai ei au toți banii, și peste câți-va ani țerra românească va deveni țerră ovrească, și cincă milioane de Români, care au străbătut vécuri și care și-au păstrat naționalitatea prin călele mai fioróse invasiunii de barbari, vor fi cu totul ovreisați, și ce este încă și mai grozav, vor ajunge iloții Ovreilor.

Éccó ceea ce s'a întors și reîntors pe toate modurile cu o violență care nu se póte califica.

Ce este adevérat în toate acestea, în toate călele se scriu și se dic de cât-va timp în contra Ovreilor? Pentru oamenii cu bun simț este perdere de

timp a combatte ceea ce nu este de cât urră și orbire.

Este absurd și ridicol astă-đi a pune afară din lege, afară din omenire o classă întrégă de ómení, orí care ar fi religiunea lor. Este archi-aburd și archi-ridicol a afirma în vécul nostru de progres, în fața istoriei, în fața experienței, că Ovreií sunt astă-đi ceea ce aũ fost acum două mii de aní, și că după orí câte vécurí vor fi întocmai precum sunt astă-đi, fără cea mai mică schimaare în bine, fără posibilitate de a se civilisa, și acéste pentru că religiunea lor îi opresce, pentru că religiunea lor este o pedicã la progres!

Asemenea piramidale aberațiunii nu meritã a fi combătute. Bunul simț se revoltã în contra lor și le acopere de ridicol. Central University Library Cluj

Nu vom căuta dar a spune ceea ce este firesce înțelles și sciut de toți acei care judecã drept, că Ovreií fiind ómení, făcând parte din marea familie a omenirii, sunt suppuși, și chiar de ar fi în contra voinței lor, la legea care se impune la toți ómenii, la legea moralã a omenirii, la legea progresului. Sã se afirme, dacã ura póte duce pênã acolo, că Ovreií nu sunt ómení, și atunci amũ înțelege sentența de mórte moralã datã asupra lor.

Pe cât timp însé Ovreií sunt și ei ómení, și încă ómení recunoscuți inteligenti și bine îndestrați de naturã, să nu mergem cu desprețul pentru fãptura lui Dumneđu, pentru semenii noștrii, pênã a đice că ei sunt rebeli la orí ce progres, și acesta din cauza religiunii lor. Progresul este mai pre sus de religiunii, mai pre sus de orí ce stavili. Secole de experiență dovedesc acéstã, și astă-đi mai cu sémã

este un adevăr cunoscut de lumea întrégă că nu este nimic care se pótă împedica mersul seu repede și triumphător.

Cestiunea Ovreilor, uitată un moment pentru faptele memorabile petrecute cu atâta fericire pentru Români, este din nou agitată astă-đi cu mai mult sgomot, cu mai mare ămestec de pasiuni și de diferite interese. Bine sau rău, într'un mod drept sau nedrept, ea va dobândi o deslegare peste câte va đille, care ne temem să nu aibă alt rezultat de cât acela de a amăna cestiunea, pentru că o deslegare ce nu este dréptă nu este nici o dată definitivă.

Acéstă cestiune, atât de simplă prin natura sa pentru cine voesce s'o judece ast-fel precum ea se presintă, s'a pus la ordinea đillei prin art. 6 allu Constițuțiuni. În proiectul de Constițuțiune prezentat A-Adunării de către guvern, proiect care este unul din cele mai frumoșe titluri la recunoscința țerei alle guvernului de la 11 februarie, pentru principelle cele mari și dătătore de viață aședate întrinsul, în acest proiect ce coprinde următorul articol:

„Art. 6 Insușirea de Român se dobândesce, se conservă și se perde potrivit regulelor statornicite de legile civile.

„Religiunea nu mai poate fi un obstacol la împământenire.“

Acest din urmă aliniat a pus în desbatere cestiunea Ovreilor. Dela acest alineat eternă soarta Ovreilor.

Abia s'a cunoscut proiectul de Constițuțiune, abia au apucat să și arunce ochii asupra alineatului în cestiune, și dușmanii neîmpăcați și neadormiți ai nefericiților Ovrei au și început lamentațiile lor asupra înmormântării naționalității române grabită

de sigur după dânși de acellu alineat. Jurnalul *Trompeta* și-a regăsit aria favorită pe care o cântă acum éru regulat, cu tonul seu obicinuit, atât de antipatic pentru urechele delicate.

Care este însă adevăratul înțelles allu alineatului care dă loc la desbateri atât de violente?

Care este legea civilă în privința Ovreilor și ce principiu trebuia neaperat se se proclame în Constituțiune în ceea ce se atinge de religiune?

Ce pot se aștepte Ovreiș după legea civilă în ființa și după articolul din Constituțiune și ce li se cuvine în numele dreptății ș'alū îndatoririlor le care sunt suppuși?

Eacă cestiunile ce fie care este în drept a'și face, și a căror cercetare seriósă póte singură a ne duce la adevăratul înțelles allū articolului din Constituțiune, și în aceea ce privesce cestiunea Ovreilor, la o soluțiune conformă cu dreptatea și fără nici un pericol pentru interesele nóstre naționale.

Se vedem dar acum care este mai înteiū adevăratul înțelles allū alineu privitor la Ovrei.

Religiunea nu mai póte fi un obstacol la împământenire.

Principiul acesta pus în Constituțiune de guvernul de la 11 Fevruariū, nu póte nici într'un chip să ne spălmântese, căci nimeni nu póte pretinde că prin ellū se înțelege că toți Ovreiș din România vor deveni de îndată pământeni și se vor bucura de tóte drepturile politice de care se bucură Româniș.

Este un principiu care se proclamă în aceea ce privesce egalitatea între religiuni, între religiunea creștină și orī care altă religiune, care se nu mai

pótă fi o pedică înaintea legii pentru acei străini care ar voi se devie Români. Atât numai și nimic mai mult. Condițiunile ce s'ar cere unui strein spre a se împămênteni, după ce s'ar recunósce că religiunea sa, orî care ar fi, nu mai este un obstacol la împămêntenire, aceste condițiuni sunt o altă cestiune, și se pot regula pre cum ar fi mai bine pentru interesele nóstre naționale. Totul a fost a se înscrie în Constituțiunea română, ca principiū conform cu tradițiunile nóstre istorice de absolută toleranță religiósă, principiul că religiunea nu mai pôte fi un obstacol la împămêntenire.

Pentru cine nu este condus de pasiuni și de ure care nu mai există în secolul nostru, pentru cine voesce a înțelege lucrurile precum trebuesc înțelese, este cu neputință a se deduce din principiul despre care vorbim, că dacă se recunósce că religiunea nu mai pôte fi un obstacol la împămêntenire, nu trebuie a se mai cere alte condițiuni de la acei străinii care ar reclama împămêntenirea; cine explică ast-fel alineatul în cestiune nu voesce a pune înainte adevăr, nu voesce a se mărgini în singurul înțelles ce pœ se aibă acellū alineat.

A nu face un obstacol din religiune și a cere pe de altă pare tôte garanțiile ce sunt în dreptū a cere în interessul naționalității nóstre sunt două cestiuni cu totul distincte și pe care nu trebuie să-le amestecăm.

În ceea ce privesce cestiunea d'ântcîū, despre care desbatem în acest moment, dacă s'ar fi comis greșéla a nu se roclama principiul că religiunea nu este obstacol la împămêntenire, ne-am fi pus în cea mai flagrantă contradicție cu tradițiunile nós-

tre istorice de toleranță religioasă intrată în obiceiurile românilor; am fi dovedit că înțellegem libertatea în chipul cellui mai egoist și mai necompatibil cu ideile moderne de progres ce voim a face se triumfe în legile noastre; am fi scăzut și negat revoluțiunea de la 11 Fevruarie care dătoresce triumful său principelor celor mari ce a proclamat, și ne am fi depărtat simpatiile bine voitoare alle Europei liberale pe care ni le-am câștigat prin aceste principie și care au contribuit în mare parte a assigura triumfulu revoluțiunii de la 11 Fevruariu.

Se fim drepti, fără altă pasiune de cât pasiunea dreptății, pasiunea adevărului.

Era cu neputință, absolut cu neputință în urma unei revoluțiuni făcută în numele liberlății și pentru libertate, și mai alles când toate religiunile au fost tot-d'auna tolerate în România, când această toleranță a fost și este unul din titlurile noastre cele mai frumoase la progres și civilizațiune, când logica lucrurilor ne obligă fără voia noastră chiar de a fi și astăzi, în marele secol de progres, toleranți dacă nu mai mult dar cellui puțin precum am fost în trecut, era dar absolut cu neputință a nu ține seamă de toate acestea și a nu recunoște, a nu proclama în Constituțiune un princip care ni se impune și de tradițiunile noastre, și de progresul acestui secol și de interesele noastre chiar, ca națiune care avem trebuință de spiritul Europei liberale.

În ceea ce privesce temerile ce au unii despre Ovrei, pericolul nu este nici de cum în proclamarea acestui principiu, și se înșelă sau vor a se în-

șela acei care văd un pericol în alineatul care dice că religiunea nu mai pote fi un obstacol la împămêntenire, credênd prin acêsta că toți Ovreiî vor dobândi drepturi politice.

Se venim la legea civilă, la dispozițiile din acêstă lege privitoare la Ovreiî.

Art. 9. Ceî cari nu sunt de ritul creștinesc nu pot dobândi calitatea și drepturile de cetățen Românî de cât cu condițiile prescise la art. 16, din acest Codice.

Art. 16. Streinul care va voi a se naturalisa în România va fi dator a cere naturalisațiunea prin suplică către Domn, arêtând capitalurile, starea, profesiunea sau meseria ce esercită, și voința de a'și statornici domiciliul pe teritoriul Românieî. Dacă streinul, dupê o asemenea cerere, va locui de ce anî în țerră, și dacă prin purtarea și faptele salle va dovedi că este folositor țerrê adunarea legiuțore, dupê inițiativa Domnului, ascultând și opiniunea consiliului de Stat, îi va putea acorda decretul de naturalisațiune, care va fi sancționat și promulgat de Domn.

Cu tote acestea va putea fi dispensat de stagiul de de ce anî streinul, care ar fi făcut țerrê serviciî importante, sau care ar fi adus în țerră o industrie, invențiuni utile, sau talente distinse, sau care ar fi format în țerră stabilimente mari de comerciu sau de industrie.“

Acestea sunt dispozițiile din legea civilă privitoare la împămêntenirea Ovreilor.

Întrebăm acum pe adversariî cu orî-ce preț aî Ovreiloră, dacă între străiniî care nu sunt de ritu creștin nu intră și Ovreiî, și dacă dupê tex-

tul precisă allă legii civile, astă-đi în vigóre, Ovrei n'aũ dreptul în virtutea acestei legi a se împământeni conformându-se dispozițiilor coprinse în tr'ênsa?

Legă este precisă.

Pentru străinii de rită creștină, după art. 8, ei devin pământeni, devin Români, dacă sunt născuți în țerră și aũ ajuns la majoritate, la vârsta de 21 de ani, mărginindu-se a face o simplă cerere.

Pentru străinii care nu sunt de rit creștin, pentru Ovrei, prin urmare, este o deosebire, condițiunile de împământenire sunt mai grele. Ei sunt datorii a face o cerere la Domn, și după ce vor trece de cece ani de la acéstă cerere, ea va fi înaintată Adunării care singură este competentă s'o priimască sau s'o respingă.

Ast-fel, nu toți Ovrei fără excepțiune devin îndată pământeni. Și chiar după cererea ce vor face și după termenul de de cece ani, nu sunt siguri că vor dobândi de la Adunare împământenirea toți acei care aũ cerut:

Acum, când asemenea dispoziții există în legea civilă, ce trebuia se facă guvernul în proiectul său de Constituțiune, de cât se recunoscă ce este în legea civilă, care nu refuză împământenirea străinilor ce nu sunt de rit creștin, declarând că *însușirea de Român se dobândește potrivit regulelor statornicite prin legile civile*, și proclamând și principiul care în fapt este recunoscut de legea civilă, că *Religiunea nu mai póte fi un obstacol la împământenire?*

Este dar evident pentru toți că Constituțiunea în acéstă privință este în armonie cu legea civilă.

Și trebuia se fie ast-fel. Trebuia ca în noua Constituțiune lucrată de guvernul de 11 Fevruariu și presintată unei Adunări care a eșit din Revoluțiunea de la 11 Fevruariu, care este solidară cu aceea Revoluțiune și cu principele ce a proclamat, trebuia, dar, și era o datoriă imperioasă de a se pune în Constituțiune un princip liberal coprins în legea civilă, de a se hotări în Constituțiune sorta Ovreilor cellu puțin ast-fel precum este hotărîtă în legea civilă. Nimic mai mult, dar asemenea nimic mai puțin.

Și cum putea se fie ast-fel? Lăsând pentru un moment la o parte cestiunea de dreptate, care este cellu mai tare appărător allu Ovreilor, și despre care vom vorbi mai la vale, doresc óre sincerii amici ai Revoluțiunii și guvernului de la 11 Fevruariu, sincerii amici ai noiei stări de lucruri, a se șterge din noua Constituțiune și, prin urmare, din legea civilă o dispoziție liberală și dréptă, și ast-fel a da ocaziune partisanilor guvernului cădută la 11 Fevruariu, a striga pe tóte tonurile că ellu a fost mai liberal și mai drept în privința Ovreilor de cât guvernul care a venit în urma lui? Și într'adevăr ast-fel ar fi, dacă s'ar șterge din Constituțiune, după cum pretind unii, principiul că Religiunea nu mai póte fi un obstacol la împământenire, principiu care este pus în applicație prin legea civilă, lucrată sub domnia de tristă memorie a lui Cuza. Înțellegem ca guvernul actual, guvernul eșit dít'r'o Revoluțiune care a proclamat tóte principiile liberale, se nu accorde Ovreilor mai mult, se nu le accorde împământenirea în condițiunile în care legea civilă o accordă străinilor de ritú creștin, dar guvernul ac-

tual, guvernul de la 11 Fevruariu este dator să-le acorde ceea ce le acordă legea civilă, este dator a proclama în Constituțiunea suppusă debatterilor Adunării principiul că Religiunea nu mai pôte fi un obstacol la împământenire, fără se schimbe nici una din condițiunile prin care Ovreii pot dobândi împământenirea lor, după cum este regulată de legea civilă.

Suntem incredințați că toți amicii adevărați ai noiei stări de lucruri, ai unui regim sincer de libertate și dreptate, după o mai matură chibzuire, vor aproba și prijiți guvernul actual care nu putea se rămâie mai pre jos de cât guvernul trecut în ceea ce privesce cestiunea Ovreilor.

După cum vedurăm, toți că Ovreii născuți în România pot se aștepte de la art. 6 din noua Constituțiune, recunoscând sub forma unui principiu ceea ce se coprinde în articolele 9 și 16, din legea civilă, este posibilitatea de a deveni pământeni după un termen de deuce ani de la cererea ce vor face la Domn, și dacă Adunarea legiuitoare va încuviința această cerere, în urma incredințării ce-va dobândi că Ovreii care a cerut împământenirea a dovedit prin purtarea și serviciile sale că merită a i se accorâ.

Nu scim ce cuvinte se vor adduce în Adunare în contra Ovreilor când se va desbatte articolul ce i privesce. Nu scim asemenea ce se pôte vorbi în contra lor afară din Adunare de acei care desbat această cestiune. Scim numai ceea ce s'a scris în contra lor în broșure și în jurnale, mai cu deosebire în *Trompette* și în broșura d-lui Poppassu. N'am vedut de cât acusațiuni neîntemeiate, violențe

care revoltă, injurii în abundență care nu se pot califică, și o pasiune care orbesce pênă a face pe autor se uite și bună cuviință, și adevăr și dreptate, și se dă absurdități și enormități ca cele următoare :

— „Ovrei de mii de ani și pênă astăzi, în tot locul unde a crescut numărul lor, au fost propagatorii corupțiunii, înșelăciunii, spionagiului, ipocrisiei și cine mai scie a căror alte păcate.“

— „Ovrei sunt intermediarii săi pezevenghii tuturor femeilor prostituate. — Ovrei împopulează casele de prostituțiune ale capitalii Ottomane cu fetele înșelate și furate din România.“

— „Poporul lui Israel este un popor *stereotip*, un popor *piramidal*, peste care au trecut toate vânturile și furtunile secolilor, fără a-l putea schimba întru nimic. *Vișturile și păcatele* ce l-au gonit din Egipt și care l-au însoțit în decursul miilor de ani, săi *încrustat*, s'au *petrificat* în inimile Ovreilor, ast-fel în cât astăzi *nu mai există nici un remediū, nici o speranță* care se ne pôtă face a crede că aceste *inime de metal* s'ar putea, *măcar în interval de secole*, să se topescă spre a-și primi o formă mai nobilă și mai morală.“

Când se întrebunțază în contra Ovreilor asemenea cuvinte care sunt monstróse prin absurditatea lor și prin injuriile ce coprind, dreptatea nu pôte se fie cu adversarii Ovreilor, pentru că dreptatea nu se apperă nici odată ast-fel și nu are trebuință de asemenea cuvinte ca se triumfe.

Între un om care injură, insultă și aruncă cu noroiū într'altul, întrebam pe orî cine dacă nu ne revoltăm în contra celui d'ântéiū, apropiindu-ne

mai multă de cellă diu urmă și viindă în ajutorul său?

Dreptatea, în cestiunea care se desbatte astă-dî, este cu Ovreiî, restrîngînd cestiunea ast-fel precum este expussă mai sus, în adevăratul înțelles ce trebuie a se da articolului 6 din Constituțiune.

Dreptatea este cu Ovreiî, și dîcînd acêsta fără hesitație, nu înțellegem a face din Ovreiî singuriî și cei mai bunî cetățeni din România, nu înțellegem a se da de îndată și tuturor, fără un stagiū ore care, fără condițiunî, fără excepțiune, tôte drepturile politice, nu înțellegem a merge cu iubirea pentru Ovreiî până a ne părăsi fără îngrijire în mână lor tôte elementele care constitue o națiune, până a face din Țerră Românescă o țerră curat ovre-escă.

Dar tot asemenea nu trebuie să cădem în ceea-laltă extremitate care nu are mai puțin fôrte mari incoveniente și din care ar decurge mai alles o nedreptate pe care nimenî nu o pôte tăgădui.

Care este posiția Ovreilor în România? Care sunt îndatoririle la care sunt suppuși și ce ore li se cuvine lor în numele dreptății pentru acêstă îndatorire?

Singurele drepturi de care se bucură astă-dî Ovreiî sunt drepturile communale. Dar facem appell la toți Româniî se declare dacă aceste drepturi nu snnt cu total illusoriî din cauza condițiilor cerute pentru a le avea și prin care în realitate elle se refusă mai tuturor Ovreilor.

Eacă acelle condițiunî din legea communală:

„Art. 26 Israeliî pămîntenî, până ce vor arrêta
„că aū simțimentele și moravurile românesce și pâ-

„nă la o modificare a legei de față, nu vor putea
„exercita drepturile comunale de cât în condiți-
„unele următóre.

„a) Dacă servind în armata română aü dobîn-
„dit rangul de supt-officer.

„b) Dacă a sevêrșit cursul de collegiu séü de
„facultate în România.

„c) Dacă după studii regulate a dobîndit de la
„o facultate străină diploma de doctor séü de li-
„canțiat în orî ce specialitate, trebuind însă ca a-
„céstă diplomă se fie recunoscută de guvernul țerrei.

„d). Dacă a întemeiat în România o fabrică séü
„o manufactură folositóre țerrei și care ocupă cellü
„puțin 50 de meseriași.“

La ce se reduce óre drepturile comunale ac-
cordate Ovreilor după aceste condițiuni?

Se mărturissim că este o nedreptate ca se nu
dicem o parodie. Ovreii sunt supuși la tóte sar-
cinile publice, la tóte îndatoririle, la tóte dările,
până și la darea de sânge fiind-ca sunt suppuși la
legea recrutăției și mulți d'intr'ânșii sunt înarmată.
În privința îndatoririlor nu este nici o deosebire între
Ovrei și Români. Nu este o singură sarcină care
se nu cadă de o potrivă și pe unii și pe alții.—
Aici se vorbesce de egalitate pentru toți, se cere
a se împlini de toți, Români séü Ovrei, acelleași
datorii, a se plăti acellași imosite. Nici o escep-
țiune. Religiunea Ovreilor este uitată în ceea ce pri-
vesce îndatoririle. Când este vorba însă de drep-
turi, câtă deosebire! Ovreii nu mai sunt ómenî, ei
nu mai sunt priviți ca locuitori ai țerrei, ei pare
că n'ar mai fi legați de acéstă țerră, pare că nu
ar avea diferite interese de ingrijit, de appërat,

pare că ei n'ar înțelege ca și Româniî interesele lor commerciale despre care ar fi mai bine asigurați când ar fi chemați ca și Româniî a le îngriji ei înșii. Aici se invocă și se pune înaintea religiunea lor, ritul lor israelit, legea lui Moyses, thalmudul, prescripțiile rabbinilor și tótc fantasmogoriile publiciștilor români naționalissimi, după care Ovreiî, egali în tóte cu Româniî pentru a fi suppuși la tóte îndatoririle, nu sunt și nu pot se fie egali cu Româniî înaintea drepturilor, fiind-că nu sunt ca Româniî, nu cugetă ca Româniî, nu se mișca ca Româniî; și tóte acestea pentru unul singur și stereotip cuvânt, pentru că religiunea Ovreilor nu este tot religiunea Românilor, pentru că religiunea lor nu este religiunea creștină, pentru că în loc de a merge la Ecclesia, ei merg la Synagogă !

Pentru cuvântul acesta anathemă asupra ovreilor, urgie asupra numelui și némului lor !

Pentru cuvântul acesta li se refuză drepturile politice, și s'ar putea dice chiar drepturile comunale, căci aceste drepturi li se acordă cu atâta parcimonie în cât elle se reduce la un adevêrat zero.

Cine este drep se judece.

Pentru a se bucura un Ovreiî de drepturile comunale, se cere condițiuni atât de aspre în cât nu știu dacă le pot însuși în momentul de față cincideci de Ovreiî.

Într'adevêr, câți sunt aceia care aũ dobândit în armată rangul de supt-offițeri, care aũ sevêrșit cursul de collegiũ seũ de făcultațe în România, care aũ diplome de doctori seũ licențiați și care se aibă fabrice în care se ocupe cincideci de messeriași ?

Am înțelegge până la un punct dacă Ovreilor de la care se cere aceste condiții s'ar da drepturile politice. Și atunci chiar condițiile ar fi foarte restrânse după părerea noastră, dar negreșit s'ar dice că acordarea drepturilor politice fără restricție la străini, ori care ar fi religiunea lor, este o cestiune care trebuie se îngrijescă cu deosebire pe Români fiindcă este strâns legată cu naționalitatea lor.

Nu este însă tot ast-tel și cu drepturile comunale care numai pentru formă, pentru ochii lumii, cum se dice, sunt înscrise în lege a se recunoscce Ovreilor, căci în fapt Oveii nu se bucură de aceste drepturi.

Unde este dar dreptatea? Dacă s'ar putea pune înainte cuvântul de conservare a naționalității române pentru a nu se da Ovreilor drepturi politice de cât în mari greutăți și cerându se condiții foarte aspre, se poate ore întrebuinta același cuvânt și pentru ceea ce privesce drepturile comunale.?

Nu vorbim și nu trebuie se vorbim cu ură, căci atunci ne ar fi absolut cu neputință se cunoscem adevărul și se înțelegem ce este drept, ce se poate accorda Ovreilor spre a nu committe o injustiție flagrante, și ce trebuie a li se refusa spre a nu pune în pericol naționalitatea noastră. Publicul care în genere nu judecă repede și se conduce mai mult după impresia momentului, se poate amăgi de o cam dată de propaganda stăruitoare prin care se excită Românii în contra Ovreilor, făcându-se din acestia singură și adevărată cauză a cădereii și pierii noastre comerciale, politice, morale și naționale. Experiența a dovedit încă că asemenea propagande însuflete mai mult de ură de cât de simtimentul

adevêrului, nu ajung la alt rezultat de cât a atrage simpatiele publicului în favórea celor persecutați, celor accoperiți de urră și de blesteme.

Istoria este în favórea credinței nóstre. Nu a fost neam mai îndelung și mai crud persecutat de cât némul Ovreilor. Dar ceea ce se credea acum câteva vécuri că este drept, astă-đi se numesce de toți barbarie, și autorii admirați ai acellor acte de înaltă justiție sunt astă-đi considerați ca criminali înaintea omenirii. În tótă Europă, opiniunea publică în privința Ovreilor nu mai este astă-đi precum era în vécul de mijloc. Ceea ce este drept nu se póte năbuși pentru veci. Urra nu póte ascunde pentru tot-d'auna adevêrul.

Dreptatea și adevêrul sunt pentru Ovrei, orí ce ar voi se đică aceia care sunt dușmanii crudeli și implacabili ai Ovreilor, numai pentru că Ovreii sunt Ovrei și nu sunt creștini; căci, citind și ascultând câte se scriu și se đicú contra lor, acesta este singurul argument întors în tóte părțile și înfățișat sub tóte formele. Spre exemplu: Nu dăm drepturi politice Ovreilor, pentru că ei sunt Ovrei, — Ovreii trebuiesc depărtați din tóte ramurile de comerț pentru că sunt Ovrei, — Ovreii sunt rei pentru că sunt Ovrei, — Ovreii nu sunt ómení pentru că sunt Ovrei, — și pe tonul acesta orí câte varietăți poftiți.

Aceste nu sunt însă cuvinte serióse care pot fi admise de drépta judecată. A pune pe Ovreii afară din legea comună, afară din omenire, afară din drepturile ce sunt naturale omului, numai pentru ca sunt Ovrei, numai pentru că cred în legea lui Moyse, precum alții cred în legea lui Christ, sau a lui Mohamet, a lui Buddha, séu a lui Confuci-

us, este pentru toți ómenii cu bun simț o adevărată aberațiune care nu póte fi luată în serios, căci ar trebui se ne transportăm cu secolii în deret, în timpurile de barbarie, și acestea ar fi o rușine ce s'ar inflige epocei nóstre de progres.

Pe tărîmul acesta nu póte fi discuțiune.

Cestiunea Ovreilor nu póte fi despărțită de cestiunea străinilor care locuiesc în țerră. Ceea ce se face pentru alți străini trebuie a se face și pentru Ovrei. Nu se póte refusa Ovreilor ceea ce se acordă altor străini. Nu putem înțellige că Ovreii ar fi mai periculoși de cât Germanii dacă s'ar da drepturi comunale și politice Ovreilor în condițiile cu care se dau Germanilor, Slavilor, séu Grecilor. Dacă este vorba de a conserva elementul român cu totul curat, de a feri naționalitatea română de orî ce amestec de străini spre a nu se descompune, slăbi și peri, apoi atuaci pentru ce priimim în sînul familiei române pe Greci, pe Bulgari, pe Sirbi, pe Albanezi, pe Sași, pe Austriaci, pe Germani? Unde este logica? Pentru ce acești streini se fie mai periculoși pentru naționatitatea română de cât Ovreii? Înțellegem a avea temeri legitime și a fi cu mare îngrijire în ceea ce privesc înmulțirea Sașilor, Austriacilor și Germanilor țerra românescă. Toți aceștia au dincolo de hotarele nóstre un pămînt allu lor, o patriă a lor unde există o națiune mare, puternică, pe care n'o uită, n'o perd din vedere în orî ce colț allu lumii s'ar affla. Înșușirea elementului german d'a se întinde, de a colonisa, spre a ne face mai bine înțeleși, este un adevăr istoric; și din punctul acesta de vedere, elementul german este un pericol pen-

tru o țerră în care ar putea pătrunde fără se întâmpina nici o greutate.

Acestea nu se pot dice despre Ovrei. Ei n'au un pământ allu lor, nu sunt o naționalitate în adeveratul înțeles allu acestuî cuvânt. De la perderea patriei lor, de la risipirea lor în toate părțile lumii, nu există un singur exemplu care se ne dovedescă că ei au isbutit sau cellu puțin au avut de scop a evreisa, a preface și absorbi populațiunile în mijlocul cărora s'au afflat.

Este dar absurd a ne gândi un minut chiar că Ovreii pot fi un pericol serios pentru naționalitatea română. Este mai drept, mai nemerit a crede că ei pot fi romanisați, respectând credința lor religioasă, interesându-i pe toți de această țerră, prin drepturile de Români ce s'ar da acellora care merită se le aibă. Legătură strinsă ce există între Ovreii din toate țerrelor nu este nici de cum interesul d'a evreisa, d'a absorbi pe locuitorii țerei unde au putut pătrunde, precum s'ar putea dice despre alți străini, despre Slavă, și mai ales despre Germani. Interesul ce l'egă pe Ovrei între dânșii este a se ajjuta unii pe alții de a se ridica din starea de hiloți în care se afflă în unele țerră, de a isbuti se nu mai fie batjocoriți și persecutați, de a se emancipa și dobîndi drepturi egale cu alle locuitorilor țerei unde i-a dus trebuința d'a munci și trăi, spre a se putea ast-fel, prin acelle drepturi, identifica în toate cu dânșii, spre a se face prin urmare Francesi, Germani, Români. Acesta face pe Ovreii Francesi sau pe Ovreii prussiani de a se interesa de sorta Ovreilor din România sau din altă țerră.

Celle ce disserăm mai sus sunt atât de adevă-

rate în cât historia ne adduce mai multe exemple în favórea lor. Ovreiî din Polonia, din Prussia, din Austria, saũ interesat, mai mult de cât toți ceilalți străini, de câte ori acele țerrî aũ avut a se lupta pentru drepturile și libertatea lor. Și cu tóte acestea, Ovreiî nu eraũ puși înaintea legiî pe aceeași linie cu ceilalți străini, nu se bucuraũ de drepturile accordate celloralți străini.

Acestea sunt adevăruri historice. Emancipând pe Ovreiî din România, accordând drepturile politice, de care se bucură și Românii, tuturor care suntă născuți în țerră, care vor voi să le dobândescă și care vor dovedi prin vieța lor și prin servițurile addusse țerreî că merită a le dobândi, Ovreiî, păstrînd religiunea lor, se vor indentifica cu Românii, vor face în tóte causă comună cu dînși, și nu vor fi mai puțin de cât Românii devotați patriei române, nu vor fi mai puțin interesați la apperarea territoriului și drepturilor sale, și nu vor face mai puține sacrificii pentru prosperitatea ei.

Se dice însă c'un ton affirmativ, într'un mod exagerat, cu scop d'a înspăimênta pe Români, că Ovreiî sunt mórtea, peirea comerțului și industriei țerreî, pentru că tot comerțul, tótă industria se afflă în mâna Ovreilor, și pericolul este cu atât mai mare, mai imminens că Ovreiî sunt cei mai mari capitaliști.

Este o adevărată exagerație. Cu puțină gândire vom vedea îndată că dacă este adevărat că comerțul, industria și capitalurile nu sunt din nefericire în mâna Românilor, din moși și strămoși români, nu este însă mai puțin addevărat că nu sunt exclusiv nici în mâna Ovreilor. Commersanțiî, in-

dustriali și capitaliștii ei mari și cei mai numeroși nu sunt nici de cum Ovrei. Fără a crede de trebuință s'adducem de exemplu nume cunoscute, scim toți că ei sunt Greci, Sêrbi și Bulgari. Comerțul cellu mare și serios se face de Greci, Sêrbi și Bulgari; capitalurile cele mari aședate în cele mai însemnate și frumoșe proprietăți alle țerre și întrebuințate în comerț sunt alle Grecilor, Serbilor și Bulgarilor. Industria cea mai mare este în mâna lor și a Nemților. Ovreii n'au până astăzi de cât comerțul cellu mic, industria cea mică. Se ne uităm bine împrejurul nostru, să cercetăm bine elementele care compun deosebitele comparațiuni din țerră și atunci fără greutate ne vom încredința de addevêrul cellor disse mai sus.

Să vedem lucrurile ast-fel precum sunt.

Dacă în starea în care ne aflăm astă-zi, după un secol în cursul căruia străinii au pătruns în număr mare în societatea noastră, și au dobândit drepturi, concentrând în mâna lor comerț, industrie, capitaluri și proprietăți, dacă credem astă-zi că acest fapt este pernicios pentru naționalitatea noastră care nu pôte fi asigurată și nu se pôte desvolta de cât numai când comerțul cellu mare și capitalurile cele mari vor fi în mâna Românilor, apoi atunci cu drept cuvânt am întreba dacă este cu putință se ajungem la acest rezultat fără a goni din țerră pe toți străinii, Greci, Bulgari, Sêrbi, Armeni, Nemți, care au ajuns în curs de un secol commercianți mari, industriali mari, capitaliști mari, proprietari mari?

Dacă urra în contra Ovreilor și împotrivirea de a'i emancipa și de a le accorda drepturi sunt în-

temeiate pe cuvântul d'a lua din mâna Ovreilor comerțul și industria și de a'i împedeca să devie și proprietari de moșie, atunci spre a fi logici, spre a scăpa naționalitatea română lăssând exclusiv Românilor comerțul, industria și pământul, ar trebui să se applyce și celor lalți străini mēssurele ce voesc uniī se applyce Ovreilor, care, încă odată, puindu-ne pe tērrimul acellor care le refusă orī ce drepturi, sunt mai puțin periculoși pentru naționalitatea noastră.

Este însă cu putință acēsta? Ni se pare absurd chiar a ne gândi la un asemenea lucru; căcī spre a fi consecuenți în tôte, nu este de ajuns numai a goni pe străini din țerră împreună cu capitalurile lor pentru a lăssa în mâna Românilor comerțul și industria, dar ar trebui neapērat a le cumpēra cu sila și proprietățile ce aū în țerră, pentru că și proprietățile tôte se fie alle Românilor.

Absurditate și aberațiune.

Adevērul este dar că a se face pentru Ovrei ceea ce nu se face pentru Greci, Sērbī, Armeni și Nemți, nu dovedesce numai dorința d'a întări naționalitatea română, împedecând pe străini de a fi comersanți, industriali, capitaliști și proprietari; dovedesce, curat și simplu, urra în contra Ovreilor, și acēsta din causa religiunii lor. Dacă nu ne înșelăm, ni se pare că s'a đis într'o broșură a D-lui Poppassū că nnumai când Ovreii se vor lepăda de legea lor, numai atunci vor putea dobēndi drepturile de care se bucură Româniī. Acēsta se đice de toți acei care nu voesc a da drepturi Ovreilor.

Ast-fel, urra singuuă dictēză sentența nedrēptă prin care se refusă Ovreilo orī ce drepturi. Dacă

n'ar fi urra, am vedea făcându-se pentru Ovreii cei buni ceea ce se face pentru mulți străini rei de religione ortodoxă; am vedea, în numele unui adevărat interes pentru țerră, căutându-se măsuri practice și drepte prin care se se pótă îmbunătăți poziția actuală a Ovreilor, găsindu-se condițiuni după care s'ar putea accorda de îndată drepturi politice cellor Ovrei, care, devenind români, ar putea într'a-devăr fi folositori țerreii.

Acésta nu se face cătuși de puțin, sub pretext că Ovreii toți sunt răi, că sunt cu totul alt-felú prin natura lor de cei-l'alți ómeni, că sunt plini de tóte viciurile și de tóte pécatele, și nu se póte nici odată spera că ei să vor face mai buni.

Faptele ne spun cu totul alt-fel. Ovreii suntú foarte priimitori a se civilisa, și acéstă fără mari greutăți, îndată ce nu mai sunt obiect de urră și despreț, și dacă li se dau tóte mijlócele de a se instrui. Nu vorbim aci de ómenii illustri, de individualitățile mari ce au produs în tóte ramurile cunnoscințelor omenesci în sciințe și în arte. S'ar putea dice că acestea sunt excepțiuni, cu tóte că asemenea excepțiuni sunt titluri puternice în favórea lor. Dar se ne gândim puțin la Ovreii din Franța și din Germania, unde toți acei care au fost priimiți în scótele naționale au dovedit în modul cellú mai evident că n'au remas în nimic îndărét francesilor și germanilor. Singura deosebire este religiunea, și nimeni nu póte susține astă-đi pretenția absurdă de a'i sili se'si schimbe religiunea pe care au sciut s'o păstreze sute de vécuri.

Cei mai mulți d'intre Ovreii care sunt în țerra românescă au remas cu mult în urma cellor din

Franța séu din Germania. Dar și gradul lor de cultură este în rapport cu starea de instrucțiune și de progres a Românilor care este departe, foarte departe de a se compara cu a Franței sau Germaniei. Să nu pretindem de la Ovrei mai mult de cât pretindem de la noi români. Când scótele se vor înmulți, sând mijlócele de instrucțiune se vor înlesni tuturor, când Ovreii vor avea încredințarea că sunt într'o liniă cu Români prin drepturile lor, putem afirma că ei vor merge împreună cu Români pe callea progresului, arretându-se demni de tóte drepturile ce li s'aũ accordat și puind tóte silințele lor a se deosebi și a câștiga iubirea și stima Românilor.

Ceea ce s'a petrecut în Franța, Engliterra și Germania se va petrece și în România, unde ar fi absurd a se dice că Ovreii nu sunt înzestrați de natură cu intelligență Ovreilor din alte țerrí, și că prin urmare nu se pot transforma și civilisa prin instrucțiune. Acesta s'a đis și se dice necontentit, însă orí ce român care cugetă nu va lipsi a vedé îndată că asemenea afirmații sunt lipsite de orí ce serioșitate.

Să recunnóscem un fapt, un adevăr.

Persecuțiile grozave ce aũ sufferit Ovreii în cursũ de mai multe secole, batjocoriți, jăfuiți, torturați, omoriți, i'aũ făcut neîncredători, plini de temere și au desteptat într'inși un simtiment natural de resbunare în contra creștinilor. Dar în secolul nostru, după atâtea revoluții pentru egalitatea drepturilor între toți ómenii și pentru fraternisarea națiunilor, după atâtea progresse mari alle libertații de consciință și alle respectului deossebitelor credințe, ve-

đând încă în România celle ce se scriu de d-lui Poppassu și în *Trompette* în contra Ovreurilor și celle ce se propagă acum în Moldova după depeșele citite de d-III ministru din întru în Adunare, unde se vorbesce de *căsăpia* Ovreurilor, ne putem lesne închipui că trebuia să fie în vécul de mijloc! Epocă de crudă barbarie și de tristă rușine pentru omenire.

Pentru creștini, Ovreurii erau și după o mie de ani tot aceia care cerusseră de la Pilat mórtea fiului lui Dumnezeu. Fie-care Ovreuriu era privit și tratat ca un Iuda Iscariotul. Ei erau cu totul afară din omenire, și a insulta, a prigoni, a tortura pe Ovreurii era o faptă frumoasă și bine-cuvîntată pentru un bun creștin. Goniți de la tóte drepturile și funcțiunile, împedecați de a cumpera pământuri, excluși din orii ce proffesiune, respinși de la industrie și de la comerț, Ovreurii fura nevoiți a trăi numai schimbând tótă averea lor în bani, speculând după voință lor acești bani și făcându-se cămătari. Acest comerț nricos și înjositor la care creștini ai silit pe Ovreurii se allerge, acestia se grăbiră a'lui întrebvința în contra creștinilor ca un mijloc de resbunare. Creștini ai voit se ruinesse și se piérdă pe Ovreurii prin lipsă, și Ovreurii s'au înavuțit prin ruinarea Creștinilor.

Dar această înavuțire a fost o nenorocire pentru Ovreurii și cauza celor mai crude persecuții. Am putea aduce de exemplu numeroase fapte din care vom expune înse numai câte-va.

Când un senior séu prinț catholic era încurcatu în finacele sélle și avea lipsă de bani, punea mâna pe câte un ovreuriu bogat, și fără nici o formă de proces îi lua banii prin tot felul de torture.

Ast-fel în 1210 regele Engliterrei Ión luă dece mii de mărci unui Ovreiū scoțându-î dinții. Totu acest rege, avênd trebuință de bani, închiria fratelui seū Richard pe toți Ovreii din Statele se e pe mai mulți anni, *pentru ca contele se scôță și mêruntaele acellora pe care regele îi jupuisse*, dice historia. În 1262, lordii revoltați dobîndiră sprijinul poporului, dându-î voe se jêfuescă cartierul Ovreilor, care fură cea mai mare parte, bărbați, femei, și copii assassinați. În Franța nu erau mai bine tratați. Cella mai barbare mijlóce ereau întrebuintate pentru a le stôrce bani. De mai multe ori și în deosebite provincii alle Franței ei fură cu miele măcelăriți și tôte averile lor confiscate. Dacă erau câte odată tollerați, acesta se făcea numai pentru a putea se fie jăfuiți, căci îndată ce erau se despoiaū bine, erau goniți, și apoi chiămați în deret pentru a fi din nou despuiati, îndată ce nefericiții isbuteau a se inavuți érâși. Assemenea fapte s'aū petrecut și în Spania, în Portugallia, în Roma, unde era prigoniți și torturați mai mult pentru avuția de cât pentru religiunea lor.

Tôte crimele sevêrșite erau aruncate pe capul lor. Felurite fabule se inventaū într'adinsu pentru a aprinde imaginația poporului și a'llu excita în contra lor. Ei erau accusați că otrăvesc puțurile că comunică lepra, că fura copii de la chreștini și-î omora la Pașcele lor. Accusațiile acestor se punéu pe scenă, și fie-care își póte închipui ce impresiune trebuiă se facă asupra poporului și ce simtimente se putea deștepta în inima sa când vedem la sfirșitul piesei monstróse pe Ovreiul accusat de tôte crimele în contra creștinilor aruncat într'o căldare în care ferbea de viu.

Marele Shakespeare, în nemuritoare sa dramă Shylock, un neguțător ovreiu din Veneția, ne face se compătimim cu suferințele de tot felul și de totă ziua ce îndurau nefariciții Ovreii. Cu geniul său cellu mare, Shakespeare a înțelles în acea epocă chiaru simtimentele născute în inima Ovreilor și a voit a'î justifica, a'î reabilita căutând cauza, începutul a-cellor simtimente în desprețul, în batjocura, în urra, în torturile la care ei erau expuși din partea Chreștinior.

Reproducem două scene caracteristice ce am dori se fie citite cu atențiune, căci elle sunt cea mai elocuentă apperare a Ovreilor.

Când chreștinul venețian Antonio cere a se împrumuta cu trei miș galbeni, écă cum respunde Shylock:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„— Seniore Antonio, de atita și atita ori, — pe Rialto, mai blestemat pentru baniș și obiceiurile melle. — Am sufferit tôte cu răbdare, dând din umeri, — căci sufferința este semnul seminței nōstre întregi. — Mă numesci necredincios, câine, tâlharê, — și scuiți pe haïna mea de ovreiu, — și acestea fiind-că trêec cu ceea ce este allu meu. — Ei bine, se pare că astă-dî ai trebuința de ajutorul meu. — Aide dar vii la mine și'mi đici: — *Shylock, așî voi banî!*... Đici acêsta, — tu care 'ți-aruncaï scuiatul pe barba mea — și care mă goniai cu piciorul precum gonesci un câine strêin — de la pragul têu! Ceri banî! — Dar ce ar trebui să'ți đic? N'ar trebui să'ți đic: *Oare un câine are banî? Este cu puțință — ca un câine se pôtă împrumuta trei miș de galbeni?* Saũ ast-lel, — trebuie ore sã mă plec până jos și, c'un ton servil, — oprindu-mi resufflarea într'unu

murmur de umilință, — să'ți dic acestea : -- *Frumósul meu Domnă, ai scăpat pe mine mercurcea trecută, — m'ai gonit cu piciorul în catare di; altă dată, — m'ai numit căine; pentru toate aceste frumuseți — te voiă împrumula cu atâția bani?*"

Shylock împrumutē pe Antonio cu trei miī de galbeni pentru care pune condiții, spre a *glumi*, că dacă la termen nu i se va plăti banii, se aibă dreptul a tăia o livră din frumoasa carne a lui Antonio.

Antonio perde totă averea sa, și când un amic al seū dice lui Shylock că dacă Antonio nu va fi în regulă, este sigur că Shylock nu va lua carnea lui, căci pentru ce va fi bani? iaca ce răspunde Shylock :

„Pentru a prinde pesci! numai se îndestulede restunarea mea. Ellū m'a făcut mereū de rușine, m'a păgubit c'o jumătate de million, a ris de perderile melle, și-a bătut joc de câștigurile melle, a defăimat nașionea mea, a stricat tocmelile melle; a recit pe amicii mei; a întăritat pe amicii mei; și care este cuvântul seū? ... Sunt un ovreiū! Dar un ovreiū nu are ochi? Un ovreiū nu are mâini, organe, simțuri, afecțiuni, pasiuni? Nu este ellū hrănit cu aceeași hrană, rănit cu acellēși arme, suppus l'acellēși bóle, vindecat cu acellēși mijlóce, încălđit și recit de aceeași vară și de aceeași érnă ca și un creștinū? Dacă ne înțepați óre nu sēngerăm și noi? Dacă ne gădelați óre nu rídem și noi? Dacă ne otrăviți óre nu murim și noi? Și dacă ne insultați óre nu ne vom reclama și noi? Dacă suntem cu voi în toate, vē vom semăna și în acéstă. Când un creștin este insultat de un ovreiū, cum înțellege ellū umilința sa? a-și resbuna! Când un ovreiū este insultat de un chre-

știn, cum trebuie după exemplul creștin, se înțelegă răbdarea sa? Ei bine, a-și resbuna! Perfidia ce mă înveți, o vom pune în lucrare, și voiți fi nefericit, dacă eu voiți întrece pe învățătorii mei!“

Eacă cu ce elocență pătrundătoare, cu ce expresii puternice, cu ce cunoștință a inimii omenești, ne explică marele Shakespeare cum însuși creștinii au făcut pe Ovrei se fie ce sunt. Oamenii ca toți oamenii, cu simțire și inteligență atâtea secole de urra, persecuții, batjocure, despoieri și torture, grămădite asupra lor, tratați mai rău de cât Hiloții din Sparta, mai rău de cât sclavii, mai rău de cât câinii chiar, era cu neputință ca în sufletul acestor oameni se nu se deștepte acelle simtimente descrise de Shakespeare și care se deșteptă în toți oamenii în condiția Ovreilor; era cu neputință ca acești oameni insultați și loviți în toate modurile și prin toate mijlocele se nu caute și ei a și resbuna.

Historia oamenilor întregi nu ne arată ființe care se fie îndurat mai multe persecuții, mai multe suferințe. Inima lor este înăspriată. Generațiile trecute le au transmis suvenirii de doliu și de sânge ale nemului lor, care încă în secolul al XIX^{lea} și'a isbutit a fi privit egal în drepturile sale cu celelalte nemuri. Ceea ce li se impută, și acesta cu exagerație, cu pasiune, este cea mai mare injustiție ce se poate comite de un om în contra unui alt om, de un nem în contra unui alt nem. Negrii din America au deșteptat simpatiile lumii întregi. Suferințele lor au înmuiat inimile celor mai tari. Pretutindenii vocea de umanitate s'a ridicat în favoarea lor, cerându-se a fi tratați ca oameni, a li se recunoște drepturile de oameni care în toate

fac parte din omenire. În orî ce țerră a triumphant libertatea, cellū d'intēiū act allū seū a fost emanciparea Negrilor. Adevêrată libertate întemeiată într'o țerră și bine înțellésă nu pôte sufferi ca ómenii, orî care ar fi religiunea lor, orî care ar fi seminția seū culórea lor, se nu aibă toți fărã exceptiune acellēși drepturi și a nu fi în tóte de o potrivă, avēnd toți aceeași origină, făcēnd toți parte de famillia cea mare a omenirii. Pentru triumphul deplin alle acestuī princip mare, drept, uman, s'a făcut în America resbelulū cellū mai sângeros și cellū mai uriașiū din câte s'aū făcut de când exista lumea, pentru emanciparea Negrilor, pentru a se pune într'o linie cu cei-l'alți ómenii, pentru a li se da acellēși drepturi.

Ovreii sunt în tóte superiori Negrilor, și cu tóte acestea ce vedem scriindu-se astă-đi în România? ce mesuri vedem cerēndu-se a se lua în contra lor prin petițiunile adressate Adunării? A li se refusa orî ce drepturi politice, a nu li se mai întinde nici într'un mod drepturile comunale, a fi împedecați de la multe feluri de comerț și industrie, și unii merg pēnă a propune că să fie goniți în mare parte din România. Și tóte acestea din cauza vițiurilor care se arunca asupra lor, și care ni se spune, ni se afirmă în gura mare, nu de ómeni simpli ci de ómenii cu instructiă care ce pretind defansori ai libertății, că sunt vițiuni alle seminției lor, vițiuni care le aū moștenit de la părinții lor și pe care le vor transmite posterității lor.

Aceste vițiuni însă priimind pentru un momentū chiar acest cuvint exagerat într'adins spre a face mai mare effect asupra mulțimii, aceste vițiuni despre care sunt accusați cu atita ușurința și injustiție toți.

Ovreii, sunt consecuențe chiar a condițiunii triste și umilitore în care se află în unele țări, consecuența persecuțiilor, urrelor și nedreptăților ce se commit asupra lor.

Acesta este un adevăr de care sunt cu deseversire convinși toți aceia care și aruncă privirile mai departe împrejurul și țin sémă de progressele înregistrate de historia cellor-l'alte națiuni.

Aceste fapte historice, aceste progresse sunt cu total lăssate la o parte de acei care pun pe Ovrei afară din omenire.

În tóte Statele unde Ovreii sunt emancipați, unde ei se bucură de drepturi civile și politice, unde guvernele s'aũ ocupat a le înlesni mijócele de a se instrui, Ovreii n'aũ întârziat a se transforma într'atit că mai nu este diferență între dênșii și cei-l'alți locuitori. Tóte vițurile care li se impută dispar; tóte superstițiile care daũ lor la scandaluri sunt părăsite. Fiind siguri de fructele runcel lor, bucurându-se în tótă întinderea și libertatea de drepturile ce le sunt acordate, avënd facultatea de a schimba precum vor comerțul și ocupațiile lor, și mai alles fõră nici o temere de a fi umiliți și insultați în demnitatea lor de ómeni, Ovreii din acelle țării, din Franța, Hollanda, Belșia, Englitera, Germania, America, nu se mai cunnosc dintre pámentenii acestor State. în care nu se ridică nici o plângere, nici o acușatie în contra lor, nici pentru mijlócele întrebuintate în comerțul lor, nici despre chipul cum trăesc și practica religiunii lor, și acésta numai pentru că sunt emanifați pentru că sunt priviți ca toți cei-l'alți locuitori, pentru ca aũ deopotrivă cu dênșii drepturi civile și politice.

Transformarea Ovreilor, îmbunătățirea condițiunii lor sociale atêrnă cu totul de la poziția politică ce li se face într'un Stat. Orî unde Ovreii sunt maltratați, disprețuiți persecutați lipsiți de drepturi, acolo ei sunt precum îi vedem în Russia și în România, într'o condițiune tristă și umilitóre pentru dênșii și în multe privințe scandalóse pentru acéstă țerră.

Dați Ovreilor drepturi civile și politice, vom dice Românilor, și peste puțin nu veți avea se vè mai plângeți în contra lor, nu veți mai avea nici un cuvânt legitim de ne mulțumiri séu de temeri. Urmați dreptatea în acéstă cestiune, aveți în vedere legea progressului care se impune imperios tuturor, Ovreilor ca și celor-l'alte națiuni, și priviți pe Ovrei precum trebuie să priviți pe toți ómenii, nu faceți deosebire între dênșii și cei-l'alți locuitori indigeni, nu ascultați consilliarile dictate de urră și pasiune care nu vă pot duce de cât la fapte rele, la rezultate vătêmátóre. Adevêratul interes pentru Români, interes conform cu dreptatea și folositor pentru dênșii nu este de a goni pe Ovrei din România séu a le lua din mână comerțul, industria și capitalurile. Acesta este cu neputință astă-đi, orî cât de mult ar stărui pentru o asemenea hotărîre inimizii passionați ai Ovreilor. Interesul bine înțelles pentru Români este de a pune pe Ovrei în pozițiune de a se face mai bunî, de a nu mai fi un scandal, nu prin religiunea lor, dar prin traiul și obiceiurile lor, de a întrebuinta în comerțul și speculațiile lor mijlóce pe care morala nu le condamnă. Acéstă transformare, singura hotărîre logică și posibilă astă-đi pentru Români, nu se póte dobîndi de cât ridicând pe Ovrei din

starea lor de miserie prin drepturile ce li se vor accorda.

Transformarea va fi repede, miraculoasă. Inteligența Ovreilor, diferitele lor aptitudini, înlesnirea lor de a se instrui, sunt cunnoscute și constatate de toți. Bine-facerile, rezultatele mîntuitoare ale instrucțiunii nu pot fi de nimeni tăgăduite. Instrucțiunea schimbă, preface, ameliorază, moralicesce și materialicesce pe toți, pe ființele cele mai inferioare pe scara omenirei, și cu atît mai mult pe acei care sunt bine îndestrați de natură.

Schimbarea care s'a făcut între Ovrei în Franța, în Hollanda, în Belgia și mai alles în Germania în anii din urmă, este prodigiósă, este anevoe de cređut. Ovreii nu mai sunt astă-đi precum erau acum câți-va anii și precum sunt în România. Toți tinerii ovrei au allergat în scóle, în făcultăți ș'au îmbrățișat diferite profesiuni, diferite specialități. Filosofi, jurisconsulți, medici, avocații matematici, historici, publiciști, Ovreii au doveditú că se pot deosebi în sciințe precum se deosebesc și în artă. Afară de acei Ovrei celebri în tótă lumea, Spinosă și Mendel-sohn, cărora omenirea întrégă le datoresce recunnoscința în numele progresului, numărul Ovreilor care s'au ilustrat în timpurile din urmă este fórte mare, atît ca ómenii de Stat, precum și ca savanți, ca professori celebri în diferite țerrí, ca maestrii ai junimií de orí ce naționalitate de orí ce religiune. Este de ajuns a cita câte-va nume: Gans, Neander, Caspar, Romberg, Benary, Heide-mann, Ascher-sohn, Magnus, Marx, Oppert, Volf, Boerne, Henri, Heine, d-na Vernhagen, Mihael Beer, fratele celebrului compositor Meyer,

beer, Furiș, Selvader, Frank, frații Rodrigne, Fuld, Cremien.

Toți aceștia, și o mulțime de tineri Ovrei instruiți care s'au aruncat cu căldură în jurnalism se luptă toți cu stăruință, cu devotament pentru ameliorarea condițiunii Ovreilor prin reformele cerute de progres și de spiritul secolului. Silințele lor laudabile produc rezultatele cele mai bune. Consilliurile lor sunt ascultate, scólele sunt pline de Ovrei, și numărul acellora care îmbrățișesă reformele devine pe fie-care și mai mare. Drepturile ce li s'au acordat sunt pentru dênșii una din cele mai imperioase datorii spre a se reforma, a se face mai buni și a dovedi că le au meritat și că prin aceste drepturi ei pot ajunge unde ajung toți ómenii care sunt considerați și tratați ca ómeni.

Înainte de a termina ne vom permite a adresa câte-va cuvinte commersanților și industriașilor români.

Aceia care sunt în contra Ovreilor cu orî ce preț, sistematic, fôră alt cuvânt de cât numai pentru că Ovreii nu sunt chrestini, abuséză de orî care îngrijiri legitime alle commersanților români de a nu fi în timpul copleșiți și depărtați din tóte ramurile de comerț și industrie de numărul cellu mare allu Ovreilor, mai cu sémă dacă li se va accorda și drepturi politice. Aceste temeri sunt exploatate în modul cellu mai nedrept și luat ca temeiú pentru a se face în contra Ovreilor tóte acelle propagande despre care au vorbit și care vedem c'au isbutit din nefericire a avea un resunet și a se manifesta prin petițiuni în care se cere a se lua mészurele cele mai nedrepte și cu neputință a se pune în lucrare.

A cere îmbunătățirii pentru comerț și industrie, pentru capitaluri și proprietate, prin mijloace care nu sunt nici de cum practice, care sunt mai dinaintea condamnate de bunul simț chiar, este a face cu neputință realizarea acelor îmbunătățiri.

Rugăm pe comercianții români a se gândi mai serios la cele ce am șis și șicem, și suntem siguri că ne vor da dreptate, suntem siguri că se vor convinge că noi le voim binele, un bine pozitiv care se poate realiza. Comerțul, industria, capitalurile și proprietățile nu se vor ameliora, nu vor rămânea toate numai în mâna Românilor, dacă Ovreilor li se va refusa orî ce drepturi, dacă chiar li se va lua tot din mână și se vor goni din România, când am admite că asemenea măsuri violente ar fi cu putință.

Afară de Ovrei, sunt mulți, foarte mulți străini în Valachia și Moldova, și este de notorietate publică că cei mai mulți și mai mari commercianți, industriali capitaliști și chiar proprietari sunt Greci, Bulgari, Serbi, Albanesi, Austriaci, Germani. Să se consulte registrele corporațiilor, rolurile de contribuții și cifrele statistice, și toți se vor încredința despre această tristă realitate. Ce se face cu toți acești străini? Li se va aplica ore și lor măsurile ce se cere a se aplica Ovreilor? Orî cât de laudabil este simțimentul de naționalitate și de patriotism allu Românilor noi nu putem un minut admite că acest simțiment i-aru putea impinge pe această calle de violență.

Dacă cu ceilalți străini nu se poate întrebuița mijlocele ce se propun în „privința Ovreilor, nici Ovreii nu pot fi opriți de la comerțele și de la

industria ce se pricep a face, nu pot fi goniți din România, chiar în cazul când nu s'ar accorda tuturor drepturile comunale, și când li s'ar refusa orî ce drept politic.

Ast-fel măsurile propuse sunt inadmisibile, și opoziția sistematică ce se face ovreilor, propaganda întinsă de a nu li se da nici un drept, nu aducă nici cea mai mică îmbunătățire comerțului, industriei, capitalurilor și proprietății.

Aceste elemente de avuție și de prosperitate pentru un stat nu vor dobîndi mijloace serioase, practice de dezvoltare de cât numai prin sollicitudinea ce va avea guvernul, prin felurite măsuri de încurajare și de protecțiune, prin înlesnirile ce le va aduce, prin căile noi ce le va deschide, prin spiritul de asociație care se va stabili între Români, care este talismanul timpilor moderne și care singur va pune pe Români în pozițiune de a ridica și dezvolta comerțul, industria și capitalurile lor.

Ovrei nu sunt și nu pot să fie un pericol pentru Români. Dacă acest pericol există, atunci și cei alți străini, toți străinii din România sunt un pericol, și acest pericol nu se poate înlătura de cât luându-se din mîna tuturor străinilor comerțul, industria capitalurile și proprietățile, și dupe această măsură radicală, gonindu-i pe toți din România și închidînd frontierele la orî ce alți străini s'ar mai încerca se între în țerră.

Acésta, neputîndu-se face, dupe părerea noastră, credem că este mai bine, mai just, mai folositor în toate privințele, a se emancipa Ovreii din România, care sunt suppuși la toate dările, la toate îndatoririle, și a li se accorda drepturi politice, cu certitu-

dinea că uumaî prin acest mijloc, indicat de justiție, Ovreii se vor reforma, se vor civilisa, și vor dovedi că sunt demni a fi egali cu Româniî prin conduita lor, prin amorul și devotamentul lor pentru România, patria lor adoptivă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FINE.

